

preventivna platforma

Bilten projekta 'Preventivna platforma', januar 2011, številka 1

Inštitut za raziskave in razvoj "Utrip"
Trubarjeva cesta 13, 1290 Grosuplje

Zveza društev na področju drog Slovenije
Tabor 9, 1000 Ljubljana

Rdeči križ Slovenije
Mirje 19, 1000 Ljubljana

Povzetek projekta

Projekt s polnim nazivom 'Vzpostavitev preventivne platforme NVO na področju preprečevanja zasvojenosti' (krajše 'Preventivna platforma') združuje tri ugledne in izkušene partnerske organizacije: Inštitut za raziskave in razvoj 'Utrip', Zveza društev na področju drog Slovenije in Rdeči križ Slovenije. Projekt v celoti podpira strateške usmeritve Vlade RS in EU s področja javnega zdravja, zlasti Resolucijo o nacionalnem programu na področju drog 2004-2009, Strategijo EU na področju drog 2005-2012, Strategijo EU za podporo državam članicam pri zmanjševanju škode zaradi uživanja alkohola (2006), politiko EU na področju tobačne kontrole ter nacionalno zakonodajo na omenjenih področjih.

Namen projekta je v:

1. povezovanju, partnerskem sodelovanju in zagotavljanju strokovne podpore NVO, ki delujejo na področju preventive;
2. zagotavljanju učinkovitega podpornega okolja (platforme) za NVO sektor, oblikovanju kakovostnih predlogov sprememb javnih politik in krepitev usposobljenosti NVO na tem področju dela;
3. ozaveščanju različnih javnosti (zlasti javne uprave, medijev in povezanih panog gospodarstva) o pomenu in pomembnosti vlaganja v preventivo.

Iz izkušenj vemo, da stanje na področju preventive v Sloveniji ni dobro. Obstajajo številne preventivne dejavnosti na vseh ravneh, npr. v šolah, družinah, lokalnih skupnostih, nočnem življenju mladih, delovnem mestu itd., ki pa večinoma niso (o)vrednotene, in za katere večinoma ne vemo, kakšne (če sploh) učinke dosegajo pri ciljnih skupinah. Potreba oziroma želja po povezovanju in usklajevanju delovanja NVO na področju preventive je pri nas že dalj časa očitna in večkrat (javno) izražena. Poleg tega obstaja precejšnje pomanjkanje znanja in informacij o obsegu ter vrsti preventivnih dejavnosti in projektov, ki jih izvajajo NVO, kot tudi drugi izvajalci. Nenazadnje, obstaja celo zmeda na konceptualni in terminološki ravni, kaj sploh preventiva je oziroma kaj bi morala biti z vidika sodobnih znanstvenih trendov in dognanj. S projektom želimo prispevati k temu, da preventiva pridobi status strokovnega področja dela, ki je znanstveno utemeljeno, ter ima s širšim konsenzom sprejeto jasno in učinkovito strategijo razvoja v prihodnjih letih. Glavne dejavnosti projekta so usmerjene zlasti v to, da v Sloveniji naredimo posnetek stanja na področju preventive, oblikujemo strokovne podlage ter pripravimo smernice in priporočila za delovanje na področju preventive. Poleg tega pa je ena izmed ključnih dejavnosti projekta tudi zagotavljanje ustrezne podpore NVO, ki delujejo na tem področju, ter njihovo povezovanje in usklajevanje z namenom dvigovanja ravni kakovosti preventive.

Med pričakovane rezultate spadajo:

1. izgradnja, vzdrževanje in širitev multidisciplinarne podporne mreže NVO v sodelovanju s pristojnimi ustanovami na področju preventive;
2. popis obstoječih preventivnih dejavnosti v Sloveniji ter priprava evalvacijskega orodja za njihovo vrednotenje;
3. popis (nabor) tujih in domačih dobrih ter obetavnih praks;
4. povečanje zmogljivosti različnih akterjev na vseh ravneh za učinkovitejše preventivno delo (zlasti prek skupnih akcij in iniciativ, srečanj, posvetov, svetovanja, strokovnih usposabljanj in izobraževanj);
5. priprava strateškega načrta delovanja, usklajenih pobud za spremembo obstoječih strategij in politik ter smernic in priporočil za različne akterje na tem področju.

Partnerske organizacije, ki sodelujejo pri projektu 'Preventivna platforma'

Inštitut za raziskave in razvoj 'Utrip'

Inštitut za raziskave in razvoj "Utrip" (krajše UTRIP) je bil kot zasebni zavod ustanovljen spomladi 2006. Kljub šele petletnemu delovanju je UTRIP uveljavljena ustanova, in sicer v širšem evropskem prostoru. Osebe inštituta ima več kot štirinajstletne izkušnje na področju tveganega obnašanja mladih in preprečevanja zasvojenosti. UTRIP že več let projektno sodeluje s številnimi uveljavljenimi ustanovami in organizacijami iz tujine, zlasti pa s Centrom za javno zdravje (Centre for Public Health) Univerze John Moores iz Liverpoola (Velika Britanija), priznано ustanovo IREFREA (evropska raziskovalna mreža na področju tveganega obnašanja mladih) (Španija), Centrom za preprečevanje zasvojenosti (Centre Prévention des Toxicomanies) (Luksemburg), Centrom za empirične pedagoške raziskave (Zentrum für empirische pädagogische Forschung), ki deluje v sklopu Univerze Koblenz/Landau (Nemčija), Centrom za aplikativno kriminologijo Univerze v Huddersfieldu (Velika Britanija), TRIMBOS inštitutom (Nizozemska), SANANIM (največjo češko nevladno organizacijo s področja drog in zasvojenosti) iz Prage (Češka), YouthNet iz Londona (Velika Britanija) in še mnogimi drugimi uveljavljenimi ustanovami in organizacijami.

UTRIP je v letu 2007 sklenil dogovor z Univerzo John Moores iz Liverpoola, da prevzame naloge upravljanja in razvoja evropskega dela mreže "Club Health", ki se ukvarja s področjem tveganega obnašanja mladih v nočnem življenju. Spomladi 2008 je UTRIP skupaj z 35 ustanovami in organizacijami iz vse Evrope prijavil projekt na razpis Evropske komisije s področja zdravja z naslovom "Club Health - Healthy and Safer Nightlife of Youth". Za triletni projekt (april 2009 – april 2012) je partnerska mreža uspela pridobiti sofinanciranje s strani Evropske komisije. Projekt se je uradno pričel aprila 2009. V projektu sodeluje že prek 60 ustanov in organizacij iz vse Evrope.

Poleg omenjenega projekta, ki ga vodi, je UTRIP aktivna partnerska organizacija tudi v številnih drugih mrežah, projektih in aktualnih prijavah projektov. Doslej je sodeloval že pri treh zaključenih evropskih projektih, ki jih je sofinancirala Evropska komisija. Aktivno sodelujemo tudi v Zvezi društev s področja drog Slovenije, projektu MOSA (mobilizacija skupnosti za bolj odgovorno rabo alkohola) in evropski krovni nevladnih organizaciji s področja alkohola EURO CARE (člani organizacije od marca 2009). So tudi nacionalni center za izvajanje evropskega šolskega preventivnega programa EU-Dap in v šolskem letu 2010/2011 izvajajo pilotsko fazo projekta v 23 osnovnih šolah po vseh Sloveniji. Sofinancerji projektov inštituta so Evropska komisija, Ministrstvo za zdravje, Ministrstvo za šolstvo in šport (Urad RS za mladino), Ministrstvo za promet (Javna agencija za varnost prometa - Svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu), Ministrstvo za javno upravo (Evropski socialni sklad) ter nekatere občine. Več o inštitutu in njegovih projektih: www.institut-utrip.si.

Zveza društev na področju drog Slovenije

Zveza društev na področju drog Slovenije je bila ustanovljena leta 2000 na podlagi Zakona o preprečevanju uporabe prepovedanih drog in o obravnavi uživalcev prepovedanih drog (ZPUPD) iz leta 1999 z namenom krepitev razvoja, povezovanja in sodelovanja nevladnih organizacij, ki so nepogrešljivi del izvajanja različnih programov s področja problematike drog v Sloveniji.

V preteklem obdobju (2000-2010) so bile Zveza in organizacije članice Zveze aktivne sogovornice in sooblikovalke politike na področju drog v Sloveniji, s strokovnega vidika pa so sodelovali tudi pri oblikovanju nacionalnega programa na področju drog. Najpomembnejše je, da nevladne organizacije (NVO) so in bodo v prihodnje vzpodbujale ter zagotavljale izvajanje programov, ki so v nacionalnem interesu, in na podlagi katerih se povezujemo tudi v evropskem prostoru. Na tej podlagi aktivno delujejo pri nadaljnjem celovitem mreženju področnih NVO v domačem in evropskem prostoru. Pomembno je, da Zveza v slovenskem prostoru edina že vključuje NVO vseh ključnih področij delovanja na ravni problematike drog.

Dejavnosti in naloge Zveze:

1. Informiranje članic Zveze, področno sorodnih organizacij in javnosti;
2. Skrb za vključevanje in razvoj celotnega nevladnega sektorja na področju problematike drog v Sloveniji v mednarodne povezave;
  - ❖ Prvi vidik tega so javna programska srečanja – tribune v večjih krajih po Sloveniji.
  - ❖ Drugi pomemben vidik je udeležba na mednarodnih konferencah predstavnikov Zveze.
  - ❖ Tretji pomemben vidik je priprava mednarodne konference v letu 2009, katere naloga je okrepiti povezave NVO sektorja na področju problematike drog v okviru Civil Society Forum on Drugs (CSF), ERIT, Pompidou skupine pri Svetu Evrope in EU 'Correlations' mreže.
3. Delovanje Strokovnega sveta Zveze (področja, na katerih deluje Strokovni svet so zlasti primarna preventiva, sekundarna preventiva – nizkopražni programi ter terciarna preventiva – visokopražni programi. Programska predstavitev pregleda dobrih praks in najboljših mehanizmov sodelovanj NVO z vladnimi in mednarodnimi ustanovami je primarna naloga Strokovnega sveta. Druga naloga Strokovnega sveta je v smeri nabora podatkov NVO, predstavitev pomena NVO pri oblikovanju standardizacije in primerljivosti zbranih informacij v domačem in evropskem prostoru.
4. Sodelovanje z državnimi ustanovami in sooblikovanje politike na področju drog v Sloveniji.

Rdeči križ Slovenije

Rdeči križ Slovenije je neodvisna, humanitarna organizacija nacionalnega pomena, ki deluje na področju Republike Slovenije in je sestavni del mednarodnega gibanja Rdečega križa. Je enakopravni član Mednarodne federacije društev Rdečega križa in Rdečega polmeseča in Mednarodnega odbora Rdečega križa iz Ženeve.

RKS deluje po temeljnih načelih Gibanja RK in pomaga ljudem ne glede na raso, spol, jezik, vero, politično ali drugo prepričanje. Organiziran je kot **enotno, nacionalno društvo**, ki deluje v 12 regijah, 56 območnih združenjih Rdečega križa in čez 800 krajevnih organizacijah RK. Ima nekaj čez 100 zaposlenih, sicer pa opravlja njegovo dejavnost več tisoč prostovoljcev obeh spolov in vseh starosti.

Dejavnost RKS predstavljajo **programi s posebnimi pooblastili** (poizvedovalna služba, krvodajalstvo, izvajanje usposabljanja za prvo pomoč, pomoč ob elementarnih in drugih nesrečah) in programi, ki jih Rdeči križ Slovenije opravlja kot temeljno poslanstvo. V temeljno poslanstvo RKS sodijo **socialna dejavnost** (zbiranje in delitev oblačil, razdeljevanje paketov, obiskovanje in organizacija srečanj starejših, sosedska pomoč in pomoč na domu, organizacija skupin za samopomoč, pomoč brezdomcem in Romom, letovanja socialno ogroženih otrok in starejših); **preventiva, vzgoja in promocija zdravja; delo z mladimi** ter **širjenje znanj o RK mednarodnem humanitarnem pravu**.

Na področju izvajanja zdravstvene preventive, vzgoje in promocije zdravja se Rdeči križ Slovenije opira na smernice in priporočila Svetovne zdravstvene organizacije in na primere dobre prakse s področju novega javnega zdravja v posameznih državah članicah EU. Med temeljne aktivnosti sodi stalno **obveščanje in ozaveščanje prebivalce o pomenu zdravega načina življenja**. Območna združenja in Krajevne organizacije RK v okviru postaj RK organizirajo merjenja krvnega sladkorja, holesterola in krvnega tlaka, ki jih dopolnjujejo različne oblike svetovanja o zdravem načinu življenja, predavanja, delavnice, kvizi in številne priložnostne aktivnosti in prireditve.

Stalni repertoar aktivnosti v okviru skrbi za zdravje pa se nanaša na **prizadevanja za življenje brez tobaka, alkohol in drugih drog**. V ta namen se RKS redno vključuje v širša skupnostna prizadevanja in se skupaj s sorodnimi nevladnimi organizacijami aktivno vključuje v različne skupne projekte in programe varovanja in krepitev zdravja.

V okviru **založbe RKS** izhajajo različne publikacije, priročniki, brošure, zloženke, plakati in druga gradiva, namenjene mladim in najmlajšim, skrbi za zdrav način življenja, preprečevanju bolezni sodobnega časa.

Dogodki in novice

Amsterdam, 10. november 2010 – V sklopu mednarodne konference Evropskega združenja za javno zdravje (EUPHA) je bila 10. in 11. novembra 2010 v Amsterdamu (Nizozemska) organizirano ustanovno srečanje članov Evropskega združenja za raziskovanje v preventivi (EUSPR), ki se ga je udeležila tudi Sanela Talić, vodja preventivnih programov na Inštitutu za raziskave in razvoj 'Utrip' (UTRIP). Namen srečanja je bil zlasti zbrati na enem mestu raziskovalce iz Evrope in ZDA ter predstaviti aktualne inovativne pristope na področju razvoja in vrednotenja preventivnih programov. Na srečanju, ki ga je finančno podprla The Mentor Foundation iz Švice, je bilo tudi uradno ustanovljeno združenje EUSPR. Več informacij o evropskem združenju na spletni strani: www.euspr.org.

Ljubljana, 2. december 2010 – Na Inštitutu za varovanje zdravja RS je bila v četrtek, 2. decembra 2010 v sklopu aktivnosti Mreže zdravih šol predstavitev šolskega preventivnega programa na področju preprečevanja zasvojenosti EU-Dap oziroma njegovega učnega načrta 'Izštekanj'. Predstavitve se je udeležilo približno 20 predstavnic in predstavnikov Mreže zdravih šol iz vse Slovenije. Nacionalni center omenjenega programa za Slovenijo je UTRIP, ki v šolskem letu 2010/2011 izvaja pilotsko fazo projekta v 23 osnovnih šolah po vsej Sloveniji. Več o programu na: www.institut-utrip.si.

Luksemburg, 9. december 2010 – Za izvajalce evropskih projektov s področja zdravja je Izvršna agencija za zdravje in potrošnike (EAHC) iz Luksemburga 9. in 10. decembra 2010 organizirala posebno delavnico na temo prenosa znanja in rezultatov iz projektov v proces priprave politik. Delavnice so se udeležili vodje številnih projektov, ki jih sofinancira Evropska komisija iz programa za zdravje (Health Programme), ter predstavniki držav članic (pretežno ministrstev za zdravje). Delavnice se je udeležil tudi Matej Košir (UTRIP), ki vodi evropski projekt 'Club Health – bolj zdrava in varnejša zabava mladih v nočnem času' (www.club-health.eu).

Ljubljana, 13. december 2010 – V prostorih Rdečega križa Slovenije (RKS) je v ponedeljek, 13. decembra 2010 potekal uvodni sestanek in predstavitev projekta 'Vzpostavitev preventivne platforme NVO na področju preprečevanja zasvojenosti', ki se je uradno začel s 1. decembrom 2010. Na sestanku je projekt z vsebinske kot tudi finančne plati podrobno predstavil strokovni vodja projekta Matej Košir (UTRIP), sledila pa je razprava predstavnikov vseh partnerskih organizacij v projektu (poleg UTRIP še Rdečega križa Slovenije in Zveze društev na področju drog Slovenije) o nadaljnjih načrtih glede izvajanja projekta. Več o projektu (kmalu) na: www.preventivna-platforma.si.

Legnago, 15. december 2010 – V mestecu Legnago v bližini Verone (Italija) je od 15. do 16. decembra 2010 potekala regionalna konferenca na temo selektivne preventive v nočnem življenju mladih 'Safe Night' (Regione Veneto). Na konferenci je aktivno s prispevkom sodeloval tudi Matej Košir (UTRIP), ki je predstavil mednarodne vidike tveganega obnašanja mladih v nočnem življenju ter nekatere dobre in učinkovite prakse s tega področja.

Ljubljana, 15. december 2010 – V sklopu aktivnosti evropske mreže 'Alcohol Policy Youth Network' je bila od 15. do 19. decembra 2010 v Ljubljani organizirana šola zagovorništva na področju alkoholne politike na temo 'Youth Empowerment for Better Life!'. En sklop dogodka je bil namenjen tudi medijskemu zagovorništvu na področju alkoholne politike, ki ga je vodil Matej Košir (UTRIP).

Ljubljana, 22. december 2010 – V sredo, 22. decembra 2010 je na OŠ Ketteja in Murna v Ljubljani potekalo snemanje TV oddaje Šport in špas, v sklopu katerega je bil v obliki izvedbe ene izmed lekcij predstavljen tudi šolski preventivni program EU-Dap, v kateri so pod mentorstvom predstavnikov Inštituta za raziskave in razvoj 'Utrip' sodelovali učenci enega izmed 8. razredov.

Šmarje pri Jelšah, 7. januar 2011 – V sklopu pilotske izvedbe šolskega preventivnega programa EU-Dap, ki ga vodi UTRIP, je od 7. do 8. januarja 2011 potekalo usposabljanje učiteljic in učiteljev na OŠ Šmarje pri Jelšah. Učitelji so na usposabljanju skozi praktični prikaz in interaktivno sodelovanje spoznali vse lekcije učnega načrta 'Izštekani', kar bodo s pridom uporabili v razredih, ko bodo program pozimi in spomladi 2011 tudi sami izvajali.

Puerto de la Cruz (Tenerife), 10. januar 2011 – V organizaciji Evropskega združenja za razvojno psihologijo (ESDP) je v Puertu de la Cruz (Tenerife, Španija) od 10. do 14. januarja 2011 potekala zimska šola na temo 'Evidence-based Parent Education Programmes and Best Practices to Promote Positive Parenting'. Glavni namen zimske šole je bil predstaviti raziskovalne in strokovne novosti ter večšine, ki bodo podiplomskim (doktorskim) študentom pomagale pri izvedbi in ovrednotenju učinkov na dokazih temelječih intervencij in dobrih praks, usmerjenih v krepitev družine in promocijo pozitivnega starševstva. Dogodka se je udeležila tudi Sanela Talić, vodja preventivnih programov na Inštitutu 'Utrip'.

Ljubljana, 11. januar 2011 – V torek, 11. januarja 2011, je na Ministrstvu za zdravje v Ljubljani potekal 2. sestanek članov in članic Sveta za alkoholno politiko pri Ministrstvu za zdravje, ki so med drugim razpravljali tudi o delovnem osnutku akcijskega načrta na področju alkoholne politike. Seje se je udeležil tudi Matej Košir, strokovni vodja projekta 'Preventivna platforma', ki je član sveta s strani nevladnih organizacij.

Ljubljana, 25. januar 2011 - V sredo, 25. januarja 2011, se je na sedežu Rdečega križa Slovenije (RKS) sestala projektna delovna skupina RKS v sestavi Ciril Klajnšček, Neva Petek, Renata Gabrovec, Ema Verbnik, Erika Dekleva, Zalka Klemenčič in Biljana Djakovič. Tema sestanka je bila seznanitev z vsebino in delovnimi aktivnosti sodelujočih organizacij in članov projektne delovne skupine RKS, priprava na prvo fazo – posnetek stanja oziroma nabor preventivnih aktivnosti, ki se izvajajo v Območnih združenjih RK in drugih nevladnih organizacijah na lokalni ravni. V ta namen je bil potrjen dopis in obrazec za popis/nabor projektov na lokalni ravni.

Projekt »*Vzpostavitev preventivne platforme NVO na področju preprečevanja zasvojenosti*« financira Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada. Projekt se izvaja v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojna prioriteta: »*Institucionalna in administrativna usposobljenost*«, prednostna usmeritev 5.3.: »*Spodbujanje razvoja nevladnih organizacij in civilnega dialoga*«.